

Vuk Vrčević. †

V 25. dan avgusta meseca umrl je v staroslavnem Dobrovniku jeden prvih srbskih pisateljev in poleg Vuka najznamenitejši zbiratelj narodnega blaga, umrl je Vuk vitez Vrčević.

Vrčevićevo književno delovanje znano je daleč čez meje srbske; Vrčević posvetil je vse svoje življenje zbiranju narodnega blaga; z neumorno delavnostjo je srbsko literaturo znatno obogatil in si pridobil nesmrtnih zaslug.

Rodil se je Vrčević v Risnu, v Boki Kotorski, v 25. dan februarja meseca 1811. leta. Oča mu Stepan je bil občinski tajnik in učitelj srbskega in italijanskega jezika v Risnu. Akoprem je imel štirinajstero otrok in torej mnogo skrbij za vsakdanji kruh, pazil je vendar na dobro odgojo svoje dece. Leta 1831. umrè stari Vrčević in mladi, stoprav dvajsetletni sin Vuk prevzel je njegovo mesto, da vzdrži in vzredi v s o obitelj. Poleg množih opravil, ki jih je imel, studiral je marljivo Dosi-teja Obradovića, stare dobrovniške pisce in italijanske klasike. Ko so se mu sestre pomogle in ko je brate v italijanskem jezici do dobrega izuril, odložil je svojo službo in si hotel poiskati boljše službe; toda šurjak mu ne pustí ga od sebe, nego ga vzprejme za agenta v svojo trgovino v Budvo. Na jesen l. 1833. preselil se je Vuk Vrčević iz Risna v Budvo ter prišel tako v novo, njemu čisto neznano sfero. Tudi tu ni popustil začetih svojih studij, nego marljivo je deloval in napredoval. V Budvi živel je do 1841. l. a videvši, da mu za trgovski stan nedostaje potrebnih svojstev, zapustil je svojega šurjaka in vzprijel tajništvo Grbaljske občine in mesto vladinega zbiratelja državnih davkov. Kmalu nató se v Kotoru oženi i Bog mu blagoslóvi zakonsko posteljo z več otroki, katerih še zdaj štirje živé. Leta 1848. vzdignili so se tudi Kotorani kakor i drugi avstrijski narodi, in Vrčević je bil primoran odpovedati se svoji službi, namesto katere dobóde tajništvo kotorskega tribunala. Črnogorski knez Danilo, čuvši o vrlinah Vrčevićeveh, ponudi mu 1852. l. službo državnega tajnika Črnogorskega, in Vrčević vzprejme častno tó ponudbo in se še na jesen istega leta preseli na Cetinje. Ondukaj

živel je jako zadovoljno do meseca maja l. 1855.; ker pa tedaj na Cetinji še ni bilo nikake redne šole, odložil je zaradi svoje dece njemu toli priljubljeno službo, ki jo tako vestno opravljal kakor pred njim še nihče ne. Knez Danilo ga je pustil nerad, a v znamenje svojega priznanja podelil mu je red za neodvisnost Črne Gore. Majnika meseca l. 1855. preseli se Vrčević s svojo obitelji v Zadar, kjer vstopi zopet v avstrijsko službo in sicer kot sekretar pri deželni vladi dalmatinski; tu je imel toli poslov, da je časih delal po štirinajst ur na dan ter skoraj oslepel, da se ni hitro na Dunaj zdraviti odšel. Marcija meseca 1861. l. nastane hercegovski upór in tedanji namestnik dalmatinski baron Mamula predloži za službo konzularnega agenta v Trebinji zató najsposobnejšega moža — Vuka Vrčevića. V novi svoji službi pridobi si Vrčević tolikih zaslug, da postane pozneje vicekonsul na tem kraju. To službo opravljal je do leta 1878., kadar prosi in dobi (18. julija) zasluženno penzijo; od tedaj živel je v Dobrovniku mirno samo svojim studijam. Za zasluge pridobljene si v službi dodelili so mu: car Fran Josip viteški red Frana Josipa I. in vojaški avstrijski križec, knez Danilo črnogorski red za neodvisnost in turški sultan turško megjidiho.

Na književnem polju začel je Vrčević delati l. 1835., ko ga je slavni Vuk Stefanović Karadžić v Budvi obiskal in se z njim sprijateljil. Od tistega časa pa do svoje smrti nabiral je Vrčević z občudovanja vredno vztrajnostjo národno blago; nabiral je najprej po Boki Kotorski, potem po Črni Gori in zadnji čas po Hercegovini. Do smrti Vuka Stefanovića Karadžića pošiljal je vse zbrano gradivo temu svojemu prijatelju na Dunaj, ki je potem nabrano blagó izdajal. Začenši od l. 1839., ko je počel pokojni dr. Božidar Petranović izdajati „Srbsko-dalmatinski magazin“, podpiral je Vrčević to podjetje tudi z mnogimi izvirnimi članki. V tó dobo spadajo tudi njegovi prevodi italijanskih lirskih pesnikov. Tudi „Pravdonoša“, v Zadru izhajajoči pravniški list, prinašal je mnogo Vrčevićevih razprav. Živeč na Črni Gori zbiral je razven narodnega blagá tudi gradivo za zgodovino Črnogorsko in za životopis pesnika i vladike Petra II. Petrovića Njeguša in kneza Danila. —

Vrčevićovo delovanje bilo je toli mnogovrstno, da se mi vidi najumestneje, vsa njegova dela (po „Slovincu“ IV. 145.) navesti.

I. Národno blagó.

1. Srpske národne pjesme (ženske, natisnene na Dunaji l. 1866 v zalógi Ane udove Vuka Karadžića).

2. Narodne pripovjetke. I. knjiga, kratke in šaljive.
 3. Narodne igre. I. knjiga. (Obé te knjigi navedeni pod št. 2. in 3. natisnjeni sta l. 1860. v Belem Gradu na troške srbskega učenega društva.)
 4. Narodne pripovjetke. II. knjiga (v rokopisu).
 5. Narodne basne (v rokopisu).
 6. Narodne podrugalice (v rokopisu).
 7. Narodne gatalice (v rokopisu).
- (Vse te zbirke, navedene pod št. 4, 5, 6, 7, natisnile se bodo v „Slovinci“ in potem izšle tudi kot posebna knjiga z životopisom in s podobo Vrčevićevo.)
8. Narodne igre. II. knjiga (v rokopisu).
 9. Narodne junačke pjesme, dve knjigi.
 10. Narodne junačke pjesme, što uz gusle pjevaju Srbi turskoga zakona.
 11. Narodne poslovice (3600).
- (Vse knjige in zbirke navedene pod br. 8, 9, 10, 11, odstopil je Vrčević srbskemu učenemu društvu.)
12. Narodne pitalice (natisnene so v „Srbski Zori“ in tudi posebej).
 13. Narodne pripovjetke
 14. Narodne pjesme
- } ki se ne morejo tiskati.
15. Narodne tužbalice. (Rokopis hrani hči Vuka Karadžića, gosp. Mina Vukomanićeva.)
 16. Srpske narodne pripovjetke. U Dubrovniku 1882.

II. Izvirna dela.

1. Moralno-zabavne i šaljivo-poučiteljne srpske zagonetke. Natisneno v Zadru 1857. l.
2. Plač Ercegovca, u kome su popisani svi zulumi od Turaka počinjeni raji od postanja vlade Alipaše Rizvanbegovića Stočanina do moga (Vrčevićeva) dolaska u Trebinje. (V rokopisu.)
3. Crkve i manastiri v Ercegovini, njihovo postanje, obredi i uprava. (Natisneno v „Srbadiji“.)
4. Narodno sujevjerje, i sve što uz ovo u narodu živi, kao i mimogred o našoj mitologiji. (Natisneno v „Srbadiji“.)
5. Buna u Boki Kotorskoj god. 1848. (V rokopisu.)

6. Biografije sviju odličnih lica Boke Kotorske. (V rokopisu.)

7. Životopis vladike Crnogorskog Petra II. (Natisneno v „Dubrovniku“.)

8. Ogranci za istoriju Crnegore. (Natisneno v „Slovincu“.)

9. Ljubav Jova i Milice, vesela igra u 3 čina. (V rokopisu.)

10. Dva Bogoslovca, vesela igra u 3 čina. (sestavljena za društvo „Sloga“ v Dubrovniku).

11. Empirik ili narodno ljekarstvo, kako se u Boki, Crnojgori i Ercegovini rane vidaju i razne bolesti liječe. (Izdal Stojan Novaković, sedanji naučni minister srbski.)

12. Kronaha sviju glavnih dogodjaja od početka do svršetka bune Ercegovacke 1875—78. Tri knjige (še v rokopisu).

Razven teh del, pisal je še silno mnogo manjših člankov za „Pravdoonošo“, za „Magazin“, „Srbadijo“, „Zabavnik“, „Pava“, „Slovinca“, in „Srpsko Zoro“. Odgovoril je na vsa vprašanja dr. V. Bogišića o sledih slovanskega prava in deloval za Vukove zbirke narodnega blaga.

Tako neizmerno koristno delovanje pridobilo bi bilo vsakemu družemu človeku velik glas, a stari Vuk Vrčević živel je skromno, in le delal in tiho delal. Zdaj se še ne govori in ne pripoveduje toli o njem, ker ljudje še ne znajo niti njegovih zaslug. „No doći će vrijeme, da će Vrčevićeve knjige biti kažiput i pravilo, te će roditelji svojoj djeci u ruke ih tiskati; a školske starješine, izmetnuvši iz ruku učenikâ neka sadašnja grčila, koja kvare moždani i čud, udesiće školske knjige Vrčevićevijem jezikom i turiti djeci pod oči kao ugodno i pravilno štivo Vrčevićeve knjige. Dao Bog, da se ovo proročanstvo što prije obistini, a da će se kadli tadli obistiniti, nema sumnje“ piše dični Luka Zorè v „Slovinci“ (IV. 145 str.).

M. Malovrh.

